

МЕТАФОРИЧНЕ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В КОНТЕКСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВМНЗ

к. філол. н., викл. Лисанець Ю.В.

викл. Стриж А.А.

кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією
Вищого державного навчального закладу України “Українська медична
стоматологічна академія”, м. Полтава

Розвиток медичної фахової лексики – це динамічний процес, провідна роль у якому належить метафоризованим термінам. Дослідження термінів-метафор у системах української та англійської медичної термінології розкриває широкі можливості цього тропу як способу термінотворення [1, с. 58]. Так, на основі перенесення значень за подібністю утворені терміни *eye ground* (“очне дно”); *pancreatic islet* (“панкреатичний острівцець”); *chromosome map* (“хромосомна карта”) та багато інших.

Концептуальні метафори базуються на складних асоціативних зв'язках, що стосуються певної мовної спільноти та її повсякденного практичного досвіду [3, с. 121]. Таким чином, метафора відображає світогляд і світосприйняття представників іншої культури. Зіставний і контрастивний аналіз метафоризованих термінів спрямований на виявлення схожості та розбіжності процесів термінотворення в українській та англійській мовах, що не лише оптимізує іншомовну підготовку майбутніх лікарів, а й поглиблює розуміння медичної термінолексики та шляхи її формування в рідній мові.

Вивчення особливостей метафоричного термінотворення в українській та англійській мовах можливе шляхом структурування термінів за такими критеріями: 1) повна відповідність перекладу; 2) часткова відповідність перекладу – терміни виражені за допомогою різних доменів джерела; 3) невідповідність термінів – відсутність в одній із мов метафоричного відповідника. Вивчення метафоризованих термінів в українській та англійській

мовах має обов'язково супроводжуватися поясненням того чи іншого перенесення значень, що сприяє розширенню професійного світогляду студентів, формує теоретичне підґрунтя для вивчення клінічних дисциплін. Наприклад, *cracked pot sign* – “симптом тріснутого горщика” (характерний звук при перкусії склепіння черепа в зоні стику лобної, тім'яної і скроневої кісток – симптом гідроцефалії).

Не менш важливо розглянути шари загальноживаної лексики, що стали джерелом метафоризації. Вивчення процесу метафоризації в термінології є перспективним не лише з точки зору засвоєння професійної лексики, оскільки студент має змогу ознайомитися зі значною кількістю лексичного матеріалу, що позначає різноманітні предмети об'єктивної дійсності (зоологічні, ботанічні, побутові сфери, тощо): *nutmeg liver* – “мускатна печінка” (печінка темно-червоного кольору, характерна для венозної гіперемії); *mantle dentin* – “плащовий дентин” (зовнішній шар дентину). Висвітлення процесів термінологізації загальноживаної лексики в англійській медичній терміносистемі сприяє розширенню лексичного запасу студента, що неодмінно полегшить процес спілкування майбутнього фахівця з носіями іноземної мови, враховуючи необхідність слідування вектору міжнародної інтеграції України.

З метою оптимізації засвоєння матеріалу загальноживана лексика як першоджерело метафоризації в англійській медичній термінологічній може бути структурована таким чином: 1) продукти людської діяльності (предмети побуту, артефакти): *fixed bridge* – “незнімний зубний протез”; *removable bridge* – “знімний протез”; *degloving* – “оголення” (при ортодонтичних операціях); *porcelain jacket* – “фарфорова коронка”; *Turkish saddle* – “турецьке сідло”; *clubbing of nails* – “симптом барабанних паличок”; *saddle nose* – “сідлоподібний ніс”; 2) антропоморфізми – група термінів, що виникли на основі використання анатомічних номінативних одиниць: *dental neck* – “шийка зуба”; *enamel navel* – “пупок емалі”; *waist of heart* (“талія серця”); 3) зооморфізми: *cuttlefish disk* – “сепараційний зубний диск”; *elephantiasis* – “слонова хвороба” (хронічне потовщення шкіри та підшкірної жирової клітковини, що супроводжується

різко вираженим застоєм лімфи); 4) фітоморфізми: *mulberry molar* – “шовковичний (тутовий) моляр” (один із проявів вродженого сифілісу); *nerve root* “корінець нерва”; *tooth bud* – “зубний зачаток”; *Adam's apple* – “адамово яблуко”; *maple syrup urine disease* – “хвороба кленового сиропу” (вроджене порушення обміну амінокислот). Слід зазначити, що метафоричні утворення, номіновані за схожістю з артефактами, складають найчисельнішу групу термінологічних одиниць. Окрім того, під час вивчення метафоризованих термінів слід пам'ятати, що терміни, які позначають патологічні стани, повинні характеризуватися експресивною нейтральністю. Однак деякі зоологічні терміни-метафори (*beef heart, pigeon breast, frog abdomen, barking cough* та ін.) можуть нести негативні конотації, і тому їх використання є небажаним під час спілкування з пацієнтом, оскільки вони можуть спровокувати появу ятрогенних захворювань. Тому під час вивчення термінологічного матеріалу доцільно зосередитися на стандартних назвах таких нозологічних форм згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб (ICD-10).

Таким чином, медичний дискурс характеризується широким використанням метафоричних термінів, які утворюють окремий корпус термінологічних одиниць. Вивчення метафори як способу термінологічної номінації сприяє продуктивному засвоєнню анатомічних та патофізіологічних термінів, упорядкуванню термінологічного матеріалу, а також ознайомленню з іншомовною картиною світу.

Література

1. Лейчик В. М. Терминоведение : Предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – М. : КомКнига, 2006. – 256 с.
2. Ireland R. Oxford Dictionary of Dentistry / Robert Ireland. – New York : Oxford University Press, 2010. – 410 p.
3. Lakoff G. Metaphors We Live By / George Lakoff, Mark Johnson. – London : The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.
4. Urdang L. The Bantam Medical Dictionary / L. Urdang. – New York : Bantam Books, 2009. – 628 p.